

MINISTER
Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Warszawa, dnia 7. 07. 2017 r.

BON.II.0702.3.2017.MR

Pan
Robert Mamątow
Przewodniczący Komisji
Praw Człowieka, Praworządności
i Petycji
Senat Rzeczypospolitej Polskiej

Odpowiadając na Pana pismo z dnia 16 maja 2017 r., znak: BPS/KPCPP-0330-146/17, w sprawie informacji dotyczącej prac prowadzonych w ramach Zespołu ds. Opracowania Rozwiązań w zakresie Poprawy Sytuacji Osób Niepełnosprawnych i Członków ich Rodzin oraz wszelkich propozycji legislacyjnych w zakresie wsparcia osób niepełnosprawnych, ich rodzin i opiekunów, które zostało przekazane pismem Pana Grzegorza Schreibera, Sekretarza Stanu, Sekretarza do Spraw Parlamentarnych Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, z dnia 22 maja 2017 r., sygn. DSP.INT.4816.71.2017, uprzejmie wyjaśniam, co następuje:

Dotychczas odbyło się sześć posiedzeń Zespołu (28 września, 26 października, 28 listopada 2016 r. oraz 18 stycznia, 30 marca i 26 czerwca 2017 r.).

Pierwsze posiedzenie Zespołu miało charakter inauguracyjny i organizacyjny, podczas posiedzenia przyjęto regulamin Zespołu oraz określono plan jego pracy. Zgodnie z podjętymi ustaleniami prace Zespołu mają koncentrować się przede wszystkim na postulatach zgłoszonych przez środowisko osób niepełnosprawnych i ich opiekunów. Przedstawiona została również lista tych postulatów.

Na kolejnym posiedzeniu zaprezentowano informację o zrealizowanych bądź będących w realizacji postulatach z ww. listy. Omówione zostały zmiany w systemie oświaty związane z podziałem subwencji na edukację osób niepełnosprawnych, w szczególności w zakresie obowiązku przeznaczenia na zadania związane ze stosowaniem specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci i młodzieży środków w wysokości nie niższej niż zostały na te zadania naliczone w części oświatowej subwencji ogólnej.

Przedstawiciele środowiska pozytywnie przyjęli informację o przeprowadzonych zmianach w systemie oświaty. Równocześnie zgłosili propozycję, żeby subwencja oświatowa

przekazywana była samorządom w formie dotacji celowej, ponieważ umożliwiłoby to finansowanie kosztów związanych z edukacją konkretnych uczniów niepełnosprawnych.

Następnie zreferowano prace legislacyjne dotyczące zapewnienia opiekunom osób niepełnosprawnych (dzieci oraz dorosłych) w razie śmierci podopiecznego albo utraty ważności orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności osoby, nad którą sprawowana była opieka, otrzymania zasiłku dla osoby bezrobotnej na takich samych zasadach jak pracownicy tracący zatrudnienie. Ponadto omówiono realizację postulatu dotyczącego umożliwienia pobierania świadczenia pielęgnacyjnego przez każdego z opiekunów w przypadku rezygnacji z zatrudnienia, w sytuacji gdy w rodzinie jest więcej niż jedna osoba niepełnosprawna.

Zaproszeni goście z zainteresowaniem przyjęli komunikat dotyczący realizowanych działań legislacyjnych. Przedstawili również swoje propozycje m.in. w zakresie zwiększenia wysokości świadczeń opiekuńczych i rentowych, zapewnienia opieki wytchnieniowej, umożliwienia opiekunom osób niepełnosprawnych podejmowania pracy.

Tematem trzeciego posiedzenia były kwestie dotyczące kształcenia zawodowego osób niepełnosprawnych oraz rehabilitacji zawodowej. Zaprezentowane zostały zagadnienia związane z edukacją uczniów niepełnosprawnych – dostęp do edukacji, kształcenie zawodowe. Przybliżone zostały kwestie dotyczące warunków organizacyjno – prawnych, jak również warunków w zakresie kształcenia, wychowania i opieki pedagogicznej dla wszystkich dzieci i młodzieży, w tym także dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, z różnymi rodzajami niepełnosprawności.

Przedstawiciele środowiska przychylnie przyjęli przedstawione informacje. Zgłoszone zostały postulaty w zakresie wspierania osób niepełnosprawnych po ukończeniu edukacji poprzez możliwość kontynuowania rehabilitacji w różnych placówkach, a także umożliwienie dalszego kształcenia.

Następnie omówione zostały kwestie związane z dostępem do szkolnictwa wyższego studentów niepełnosprawnych, w szczególności w zakresie realizacji obowiązku stwarzania osobom niepełnosprawnym warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia i badaniach naukowych, a także wspierania studentów i doktorantów niepełnosprawnych poprzez system stypendiów specjalnych.

Przedstawiona została również informacja o możliwościach wsparcia osób niepełnosprawnych ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji zawodowej oraz uzyskania wykształcenia na poziomie wyższym. Omówione zostały możliwości uzyskania pomocy ze środków PFRON w ramach rehabilitacji zawodowej przez różne podmioty – osoby niepełnosprawne, pracodawców, organizacje pozarządowe, czy też różne placówki realizujące wsparcie.

Zaprezentowano także informację dotyczącą realizowanych bądź planowanych do realizacji programów Rady Nadzorczej PFRON, których zakres dotyczy wskazanego wyżej obszaru – „Aktywny samorząd”, „Stabilne zatrudnienie”, „Absolwent”.

Zaproszeni goście zgłosili propozycje w zakresie aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych poprzez umożliwienie podejmowania pracy lub udziału w stażach przez uczestników warsztatów terapii zajęciowej. Ponadto ich zdaniem większa dostępność usług asystenckich wzmocniłaby aktywność osób niepełnosprawnych w sferze społecznej i zawodowej.

Równocześnie należy zauważyć, że z uwagi na toczące się równoległe prace nad ustawą o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, a następnie programem kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem” temat ten był również podejmowany na posiedzeniach Zespołu. Propozycje środowiska zgłaszane podczas spotkań Zespołu były brane pod uwagę przy tworzeniu rozwiązań zawartych w ww. dokumentach.

W programie zawarto działania, które bezpośrednio realizują postulaty zgłaszane przez przedstawicieli środowiska osób niepełnosprawnych i ich opiekunów.

Należy zauważyć, że elementem realizacji programu będzie rozwój sieci środowiskowych domów samopomocy, między innymi poprzez rozszerzenie ich typów w celu ułatwienia dostępu większej grupie osób. Pomocą zostaną objęte osoby z zaburzeniami psychicznymi, w tym z niepełnosprawnościami sprzężonymi, a także osoby ze spektrum autyzmu.

W programie zaplanowane zostało również wsparcie dla członków rodziny w opiece nad osobą niepełnosprawną poprzez możliwość uzyskania pomocy w formie tzw. opieki wytechnieniowej, w związku ze zdarzeniem losowym, pomocą w załatwieniu codziennych spraw lub potrzebą odpoczynku opiekuna, uczestnictwem członka rodziny w aktywizacji zawodowej organizowanej przez powiatowy urząd pracy, a także podjęciem przez członka rodziny zatrudnienia w pełnym lub niepełnym wymiarze czasu pracy.

W odpowiedzi na zgłaszane problemy w zakresie aktywizacji zawodowej uczestników warsztatów terapii zajęciowej założono wsparcie byłych uczestników warsztatów w utrzymaniu samodzielności i niezależności w życiu społecznym i zawodowym, poprzez utworzenie klubu działającego przy warsztacie terapii zajęciowej.

W celu wsparcia osób niepełnosprawnych w usamodzielnianiu się, uzyskaniu niezależności, w dostosowanych do ich potrzeb warunkach, podejmowane będą działania w zakresie tworzenia mieszkań chronionych i wspomaganych, które zapewnią całodobową pomoc dorosłym osobom niepełnosprawnym.

Na posiedzeniu w dniu 18 stycznia 2017 r. przedstawiona została informacja dotycząca realizowanych przez Główny Urząd Statystyczny badań w zakresie sytuacji osób

niepełnosprawnych i ich opiekunów. Badania te koncentrują się na osobach niepełnosprawnych i gospodarstwach domowych, w których osoby te funkcjonują.

Następnie zaprezentowano informacje dotyczące zmian w systemie opieki zdrowotnej w związku z uchwaleniem ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. *o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”* (Dz. U. z 2016 r. poz. 1860).

Zostały zaprezentowane postulaty środowiska dotyczące zapewnienia większej dostępności do leczenia specjalistycznego dla osób po ukończeniu 18 roku życia, a także określenia większych limitów zaopatrzenia w wyroby medyczne.

Zaplanowano również, że dalsze prace Zespołu w 2017 r. koncentrować się będą na konsultacjach zmian prawnych wynikających z Programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”.

W dniu 30 marca 2017 r. odbyło się piąte posiedzenie Zespołu. W związku z wcześniejszymi ustaleniami, że prace Zespołu w 2017 r. koncentrować się będą na konsultacjach zmian prawnych wynikających z Programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”, problematyka poruszana w trakcie spotkania dotyczyła:

- wczesnej rehabilitacji dzieci,
- funkcjonowania miejsc opieki nad dziećmi do lat 3,
- aktywizacji zawodowej opiekunów osób niepełnosprawnych,
- spółdzielczości socjalnej.

Zgłoszone zostały postulaty zwiększenia dostępności leczenia uzdrowiskowego, większej współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie rehabilitacji dzieci niepełnosprawnych, a także opracowania koordynowanych sposobów leczenia dla różnych rodzajów schorzeń.

Na szóstym posiedzeniu Zespołu, które odbyło się 26 czerwca 2017 r., omówione zostały zmiany prawne wynikające z Programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem” w zakresie:

- 1) ośrodków koordynacyjno – rehabilitacyjno – opiekuńczych,
- 2) rozwoju sieci ŚDS,
- 3) mieszkalnictwa chronionego i wspomaganego.

Zaproszeni goście przedstawili również swoje propozycje m.in. w zakresie utworzenia nowych typów środowiskowych domów samopomocy.

Należy zauważyć, że pierwszym etapem realizacji Programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem” jest ustawa z dnia 22 czerwca 2017 r. *o zmianie niektórych ustaw w związku z realizacją programu „Za życiem”* (Dz. U. poz. 1292). W ww. ustawie przewidziano zmianę następujących ustaw:

- 1) ustawy z dnia 7 września 1991 r. *o systemie oświaty*;

- 2) ustawy z dnia 12 marca 2004 r. *o pomocy społecznej*;
- 3) ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. *o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy*;
- 4) ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. *o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych*;
- 5) ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. *o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*.

Istotą wprowadzanych rozwiązań jest stworzenie mechanizmów wsparcia dla rodzin w zakresie, m.in.:

- wsparcia osób niepełnosprawnych przez rozwój formy pomocy jaką są mieszkania chronione – wprowadza się podział mieszkań chronionych na mieszkania chronione treningowe i mieszkania chronione wspierane,
- wsparcia poprzez zwiększenie dotacji na jednego uczestnika środowiskowego domu samopomocy ustalonej na uczestników z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub spektrum autyzmu, posiadających orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności wraz ze wskazaniem konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji,
- wsparcia opiekunów osób niepełnosprawnych w realizacji codziennych obowiązków,
- wspierania aktywizacji zawodowej opiekunów osób niepełnosprawnych,
- wzmocnienia profilaktycznego aspektu zadań asystenta rodziny przez wsparcie realizacji przydzielonego mu zadania polegającego na koordynacji poradnictwa dla kobiet w ciąży i ich rodzin,
- wprowadzenia szczególnego rodzaju programu polityki zdrowotnej, dedykowanego wyłącznie wykonaniu Programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”,
- wsparcia uczennic w ciąży oraz zapewnienia zwiększonej liczby zajęć wczesnego wspomaganie dzieci oraz skoordynowanie pomocy na terenie powiatu.

Ustawa weszła w życie w lipcu 2017 r. z wyjątkiem niektórych przepisów, które wejdą w późniejszym terminie.

Kolejny, drugi pakiet ustaw obejmował będzie zmiany:

1. W ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. *o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych* (Dz. U. z 2016 r. poz. 2046, z późn. zm.) w zakresie warsztatów terapii zajęciowej – umożliwienie m.in. wsparcia byłych uczestników warsztatów terapii zajęciowej w utrzymaniu samodzielności i niezależności

w życiu społecznym i zawodowym, poprzez utworzenie klubu działającego przy warsztacie terapii zajęciowej.

2. W ustawie z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2016 r. poz. 372, z późn. zm.) – w zakresie wydłużenia zasiłku opiekuńczego w przypadku choroby dziecka z niepełnosprawnością.
3. W ustawie z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz. U. z 2016 r. poz. 1666, z późn. zm.) – planuje się umożliwienie pracownikom korzystania z indywidualnego rozkładu czasu pracy lub ruchomego czasu pracy lub wykonywania pracy w systemie przerywanego czasu pracy, bądź pracy w formie telepracy.

Ponadto, uprzejmie informuję, że mając na względzie ochronę osób pobierających najniższe świadczenia emerytalno-rentowe od 1 marca 2017 r. na mocy ustawy z dnia 2 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 2) podniesiono kwotę najniższej emerytury oraz renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy do 1000 zł, a także zagwarantowanie – przy niskim wskaźniku waloryzacji – podwyżki z tytułu waloryzacji na poziomie 10 zł.

Gwarancją kwoty najniższej emerytury nie są jednak objęte emerytury przyznane z urzędu zamiast renty z tytułu niezdolności do pracy. W przypadku emerytur przyznanych z urzędu zamiast renty z tytułu niezdolności do pracy obowiązuje jedynie gwarancja wysokości dotychczas pobieranej renty. W celu objęcia emerytur przyznanych z urzędu gwarancją kwoty najniższego świadczenia, odpowiednio w wysokości równej kwocie 1000 zł albo 750 zł, w zależności czy zamianie na emeryturę podlegała renta z tytułu całkowitej czy też z tytułu częściowej niezdolności do pracy, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej przygotowało projekt ustawy o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz ustawy o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, którego celem jest wprowadzenie ww. rozwiązań. Projekt ten znajduje się obecnie na etapie konsultacji międzyresortowych.

Równocześnie informuję, że zasiłek pielęgnacyjny jest świadczeniem rodzinnym finansowanym z budżetu państwa, którego wysokość oraz zasady przyznawania reguluje ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1518, z późn. zm.).

Zgodnie z art. 16 ust. 2 i 3 wyżej wymienionej ustawy, zasiłek pielęgnacyjny przysługuje dziecku w wieku do ukończenia 16 roku życia legitymującemu się orzeczeniem o niepełnosprawności, osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia legitymującej się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności (w przypadku osoby legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności zasiłek

przysługuje jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia) oraz osobie, która ukończyła 75 lat. Zasiłek pielęgnacyjny nie przysługuje osobie uprawnionej do dodatku pielęgnacyjnego.

Podstawowym warunkiem uzyskania prawa do zasiłku pielęgnacyjnego jest więc legitymowanie się odpowiednim orzeczeniem potwierdzającym niepełnosprawność lub ukończenie 75. roku życia.

Zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych kwoty świadczeń rodzinnych, w tym zasiłku pielęgnacyjnego oraz wysokości kryteriów dochodowych uprawniających do świadczeń rodzinnych podlegają weryfikacji co 3 lata.

Oznacza to, że zmiana wysokości zasiłku pielęgnacyjnego podlega procedurze weryfikacji, nie oznaczającej obowiązkowej zmiany wysokości weryfikowanej kwoty.

Rada Ministrów, w ramach ostatniej, przypadającej w 2015 r. weryfikacji kwot świadczeń rodzinnych i kryteriów dochodowych uprawniających do świadczeń rodzinnych, dokonała podwyższenia wysokości niektórych świadczeń rodzinnych oraz progów dochodowych, jednak wysokość zasiłku pielęgnacyjnego pozostała bez zmian – jego aktualna wysokość to 153 zł miesięcznie.

Zgodnie z wyżej wymienionymi przepisami ustawy o świadczeniach rodzinnych, w obecnym stanie prawnym, kolejna weryfikacja kwot świadczeń rodzinnych, a więc także kwoty zasiłku pielęgnacyjnego, przewidziana jest na 1 listopada 2018 r. i wówczas Rada Ministrów podejmie decyzję o jej zakresie.

Istotnym działaniem zwiększającym wsparcie materialne dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin jest znaczne podwyższenie świadczenia pielęgnacyjnego, które od 1 stycznia 2017 r., w wyniku zastosowania po raz pierwszy waloryzacji świadczenia pielęgnacyjnego o wskaźnik wzrostu płacy minimalnej, wzrosło o 106 zł do kwoty 1406 zł.

Równocześnie informuję, że realizowany jest Program Rodzina 500 plus, który jest systemowym wsparciem polskich rodzin. Z pomocy mogą skorzystać rodzice oraz opiekunowie dzieci do 18. roku życia. Rodzina z dwojgiem niepełnoletnich dzieci może otrzymać 500 zł na drugie i kolejne dziecko niezależnie od dochodu. W przypadku rodzin z dochodem poniżej 800 zł netto na osobę wsparcie otrzyma rodzina także na pierwsze lub jedyne dziecko. Dla rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym kryterium dochodowe jest wyższe i wynosi 1200 zł netto.

Ponadto, z dniem 1 stycznia 2017 r. weszła w życie ustawa z dnia 20 maja 2016 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz ustawy o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz. U. z 2016 r. poz. 972), która realizuje wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 listopada 2014 r. sygn. akt SK 7/11.

Dzięki zmianom wprowadzonym ww. ustawą, w rodzinach, w których wychowywana jest więcej niż jedna osoba niepełnosprawna, więcej niż jeden opiekun może pobierać świadczenie opiekuńcze z tytułu opieki nad osobą niepełnosprawną. W szczególności, jeśli w jednej rodzinie jest np. dwoje dzieci niepełnosprawnych, każdy z rodziców może otrzymywać świadczenie pielęgnacyjne z tytułu zakończenia aktywności zawodowej spowodowanego koniecznością sprawowania opieki nad niepełnosprawnym dzieckiem.

z up. MINISTER
Władysław Michalkiewicz
SEKRETARZ STANU